

Rättssekretariatet, Rektors kansli
Markos Stavroulakis och David Palmqvist

Hantering av avtalsåtaganden i Coronas kölvatten

Innehåll

Generell rekommendation.....	1
Bakgrund och syfte.....	4
Specifika rekommendationer.....	5
När universitetet är beställare/köpare	5
Om universitetet inte kan nyttja hela eller delar av tjänsten	5
Om universitetets leverantör inte kan leverera hela eller delar av tjänsten.....	7
När universitetet är leverantör	9
Risk att universitetet inte kan leverera enligt avtal	9
Risk att beställaren inte vill eller kan nyttja universitetets leverans	11

Generell rekommendation

Rättssekretariatet har inom ramen för denna PM tagit fram generella råd i tider av osäkerhet som är bra att ha med sig vid all hantering av avtal/överenskommelser.¹ Detta såväl om universitetet är beställare som leverantör. Avtal är givetvis ofta alltför specifika i formuleringarna och inriktade mot den tjänsten/liknande de reglerar för att det ska vara möjligt att helt generalisera. Rättssekretariatet har därför förutom de generella råden som följer nedan tagit fram specifika rekommendationer och mer detaljerade checklistor nedan som anpassats efter olika situationer.

¹ I det följande används termen avtal för såväl det som vid universitetet normalt benämns som överenskommelser (mellan myndigheter) som avtal (med annan än myndighet).

1. Viktiga och stora avtal bör inventeras med utgångspunkt i nedanstående punkter. Rättssekretariatet bör kopplas in tidigt för hantering av de mest centrala avtalen. Även i övrigt går det så klart utmärkt att kontakta Rättssekretariatet för generella eller specifika frågor. Rättssekretariatet nås enklast via Fråga-juristen, <https://arendehantering.su.se/newjurist.aspx>. Om frågan rör upphandling eller upphandlade avtal kan Inköps- och upphandlingssektionen kontaktas för vägledning.
2. Finns det risk att leverans inte kan genomföras enligt avtalet? Om så är fallet bör alternativa lösningar, t.ex. dellerans, eller en något modifierad leverans, eftersträvas. Om sådana lösningar kan vara möjliga bör det i dialog med motparten sökas en samförståndslösning efter denna linje.
3. Tänk på att det finns risk att betalnings- och leveransförmågan för företag kan påverkas av de dåliga ekonomiska tiderna. Detta innebär att det generellt är bra att sträva efter att få leveranser och betalning så tidigt som möjligt och att leverera och betala så sent som möjligt. Det innebär också att det ofta är klokt att söka en snabb samförståndslösning som i någon mån fördelar förlusten mellan parterna för att på detta sätt minimera den potentiella förlusten för universitetet. Om det finns särskilda skäl att anta att en leverantör inte kommer kunna leverera kan det vara möjligt att skjuta upp betalningar/leveranser alternativt i vissa fall att begära säkerhet, fråga då Rättssekretariatet särskilt om detta.
4. Tänk också på att det finns en lojalitetsplikt mellan parterna som följer av avtalet. Detta innebär att båda parter är skyldiga att agera solidariskt och i möjligaste mån minimera skador och onödiga kostnader. Det är därför bra att agera tidigt och ha en bra dialog med motparten. Det kan t.ex. vara fråga om

att avbeställa så fort som möjligt och att ställa in/föreslå ändringar om en uppdragsutbildning inte kan genomföras som planerat. Det innebär också bl.a. att universitetet ska se till att leverantörer kan genomföra beställda leveranser.

5. Det finns avtalsvillkor, s.k. *force majeure*, som riktar in sig på den här typen av situationer i vilka någon part inte kan uppfylla sina förpliktelser med anledning av extraordinära händelser. Det finns även bakomliggande köp- och avtalsrättsliga regler som kan aktualiseras. Det är bra att här lyfta fram att betalningsförpliktelsen normalt inte bortfaller med hänvisning till extraordinära omständigheter, däremot kan möjligen en beställd tjänst som blir totalt oanvändbar medföra att generösare avbokningsregler måste tillämpas eller att betalningsansvaret ska jämkas, t.ex. till hälften.
6. Om relationen med avtalsparten är viktig och kan antas fortsätta vara så kan det vara värt att fundera över om det finns andra intressen än rent rättsliga som ska tas hänsyn till. Det kan t.ex. vara fråga om att behålla en bra relation med motparten, eller i vissa fall att hitta lösningar som t.ex. att skjuta upp en betalning som underlättar för motpartens överlevnad. Tänk dock på att avvägningen enligt denna punkt i vissa delar är motstående till punkt 3 ovan om hänsyn till risk för betalnings- eller leveransproblem för motparten.
7. Sammantaget är det bra att ha med sig att det kommer vara osäkert vad som gäller i varje enskilt fall och det får därför understrykas att den samförståndslösning som förespråkas i punkten 2 ovan generellt får anses vara den mest framkomliga vägen.

Bakgrund och syfte

I följderna av Coronavirusets framfart har verksamheter världen över kraftigt begränsats och ibland stängts ner. Anställda och medborgare har förbjudits att resa eller påbjudits att minimera resandet och i vissa fall satts i karantän. Utöver ovanstående har en rad andra restriktioner vid olika tider införts. Det är idag inte möjligt att överblicka följderna av Coronaviruset.

Oberoende av pågående Coronakris och att delar av universitetets verksamhet måste bedrivas på distans eller i mindre omfattning finns det många avtalade åtaganden där universitetet är part. Det handlar om att universitetet är leverantör av framförallt uppdragsutbildning och forskning (eller t.ex. i andrahand hyr ut universitetets förhyrda lokaler) och inte kan leverera eller att beställaren inte vill/kan nyttja tjänsten. Det kan också handla om att universitetet är beställare av en tjänst/vara som inte universitetet vill eller kan nyttja. Det finns därför anledning att upprätta denna PM i syfte att ge vägledning för hantering av sådana avtalssituationer.

Specifika rekommendationer

När universitetet är beställare/köpare

Om universitetet inte kan nyttja hela eller delar av tjänsten

1. För avtal av större vikt/värden bör en analys av möjligheten att utnyttja beställningen omgående genomföras. Om det står klart att beställningen kan utnyttjas enligt avtal behöver ingen ytterligare åtgärd genomföras annat än att tillse att leverans sker enligt avtalsvillkoren.
2. Kontrollera avtalet för villkor om avbeställningar. Det kan t.ex. finnas villkor om att avbeställningar kan genomföras före visst datum, eller inom viss tid från att visst förhållande blir känt för leverantören. Om beställningen går att avbeställa fullt ut behöver ingen ytterligare åtgärd genomföras. Det kan generellt sett dock vara klokt att tillse att det finns en fungerande rutin för att ha koll på avbeställningstider vid samtliga aktuella avtal.
3. Om det inte är möjligt att avbeställa tjänsten helt eller i delar som inte kan utnyttjas är de avtalsenliga rättigheterna huvudsakligen på leverantörens sida, följande tips kan dock tänkas ge viss framgång.
 - a. Försök hitta sätt att utnyttja tjänsten, eller delar av tjänsten, för att på så vis få nytta av tjänsten trots situationen. Även universitetsövergripandelösningar bör sökas om möjligt.
 - b. Försök också hitta sätt att minska leverantörens kostnader, t.ex. kan tidig avbokning innebära att delar av kostnaderna för en konferens (t.ex. för mat) förväntas minska. Vinsten av sådana kostnadsbesparande åtgärder för endera parten bör och kan ofta – i enlighet med den

lojalitetsplikt som följer av avtalet – delas mellan parterna och kan därför förväntas komma universitetet till nytta i delar även om tjänsten inte är avbokningsbar. Det är dock inte en absolut rättighet, så en dialog med motparten är troligen den bästa möjligheten att få del av ev. kostnadsminskning.

- c. Försök att med stöd av 36 § Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område ("Avtalslagen") argumentera för att prestationen som beställts p.g.a. kraftigt ändrade förutsättningar som inte är inom någon av parternas kontroll blivit värdelös och att avtalet eller specifika villkor i det därför ska jämkas. Det skulle t.ex. kunna vara fråga om jämkade avbokningsvillkor på så sätt att tiden för möjlig avbokning ändras, eller att viss del av kostnaden trots för sen avbokning ändå ska återbetalas. Liksom övriga rekommendationer blir även detta något som ska ses som ett argument om minskade förpliktelser för universitetet som kan föras fram i den dialog med motparten som rekommenderas.

4. Det är värt att påpeka att det är tveksamt om force majeure skulle bli tillämpligt i denna situation, ovan nämnda 36 § Avtalslagen har troligtvis större potential för framgång. Anledningen till detta är att force majeure riktar in sig på att en part inte kan uppfylla en förpliktelse. Universitetets förpliktelse enligt avtal där vi är beställare är huvudsakligen att betala. Eftersom betalningen kan genomföras oberoende av Corona kan det inte anses vara en force majeure-situation kopplad till betalningen,. Den potentiella force majeure-situationen är istället att tjänsten med anledning av Corona inte kan nyttjas. Eftersom detta inte påverkar universitetets förpliktelser är det mycket tveksamt om force majeure kan åberopas för att slippa ifrån betalningsansvar

p.g.a. att tjänsten inte kan nyttjas. Skulle det däremot gå så långt att t.ex. en beställd konferens inte skulle vara tillåten enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer kan leverantören hänvisa till force majeure. Det är i sådant fall så klart inte rimligt att universitetet ska betala för tjänsten som inte kan genomföras. Även denna situation hanteras ofta bäst genom ovan rekommenderade dialog med motparten.

Om universitetets leverantör inte kan leverera hela eller delar av tjänsten

1. Om leverantören hör av sig och meddelar att leverans blir försenad eller inte kan genomföras bör följande åtgärder genomföras. Om det rör sig om ett avtal av central betydelse eller av stora värden bör Rättssekretariatet kontaktas omgående för rådgivning. Även i andra situationer kan givetvis Rättssekretariatet vara behjälpliga.
 - a. Analysera konsekvenserna för universitetet av leverantörens meddelande. Klargör om det innebär att leveransen är försenad, att leveransen inte kan genomföras överhuvudtaget eller att leveransen kan genomföras enbart i delar. Analysera om leveransbortfallet medför problem för verksamheten och om kostnader uppkommer med anledning av detta. Kontrollera om betalning redan erlagts och annars vad som gäller ifråga om betalningsskyldigheten.
 - b. Kontrollera avtalsvillkoren för att ta reda på vad som gäller i den aktuella situationen. Villkor att särskilt kontrollera är dröjsmål/försening, hävning av avtalet från leverantörens sida, skadestånd för försening eller brist i leveransen och force majeure, men även andra villkor kan efter omständigheterna ha betydelse.

- c. Utifrån a och b ska situationen analyseras. Hur förhåller sig omständigheterna till avtalet? Försök hitta en lösning som fungerar. Om det är möjligt med försenad leverans eller delleverans är det ofta bra att acceptera en sådan lösning. Begär då samtidigt återbetalning för det belopp som ev. erlagts utöver vad som utifrån avtalet är rimligt med beaktande av avräkning för en leverans som är försenad eller levererad enbart till delar. Viktigt att komma ihåg är dels att dialog och samförståndslösningar normalt är att rekommendera för alla parter i nu aktuell situation eftersom detta kan förväntas minimera de sammanlagda förlusterna. Viktigt är också att komma ihåg att det finns risk för betalningsproblem hos motparter den närmaste tiden (se också [ovan](#) i Generell rekommendation punkt 3).
- d. Har kostnader uppstått hos universitetet p.g.a. försenad leverans eller leverans som levererats enbart i delar? Kontrollera i sådant fall avtalet för klausuler om skadestånd/vite/liknande som aktualiseras efter brister eller dröjsmål i leveranser. Om sådana finns kan det vara värt att ha med detta i diskussionen med leverantören. Leverantören kan å andra sidan åberopa force majeure eller jämkning av avtalet enligt 36 § Avtalslagen och därigenom i en del fall befrias från ansvar för sådana skador/kostnader (Se också [ovan](#) och [ovan](#) under rubriken Om universitetet inte kan nyttja hela eller delar av tjänsten punkterna 3 c och 4). Det är oberoende av om kostnader har uppkommit sammantaget rekommenderat att omgående inleda en dialog med leverantören för att hitta bästa möjliga lösning utifrån skrivningarna i avtalet och situationen i övrigt.

När universitetet är leverantör

Risk att universitetet inte kan leverera enligt avtal

1. För avtal av större vikt/större värden bör en analys av möjligheten att leverera genomföras. Om det finns risk att leverans inte kan genomföras enligt avtal behöver nedanstående punkter gås igenom.
2. Kontrollera avtalet för villkor om meddelanden/notifikationer. Det kan t.ex. finnas villkor om att problem med genomförande av leverans ska kommuniceras inom viss tid från det att omständigheten som föranleder problemet blir känt för leverantören. Om sådana villkor inte iakttas kan möjligheten att åberopa omständigheter som påverkar möjligheten att leverera falla bort. Det kan därför vara viktigt att lämna meddelanden enligt avtalsvillkoren. Det är således ett avgörande steg att kontrollera för sådana regler innan alternativa lösningar undersöks.
3. Undersök om det går att hitta flexibla sätt att ändå leverera tjänsten, eller del av tjänsten. Beroende på omständigheterna kan det t.ex. vara aktuellt att genomföra träffar eller utbildning digitalt, att hitta en plan för genomförande av ett forskningsprojekt med viss försening, att leverera med ett något ändrat innehåll eller att leverera delar av det avtalade uppdraget. Inled dialog med motparten om nödvändiga modifieringar och försök hitta en lösning i samförstånd.
4. Om det trots åtgärder enligt punkt 3 är uppenbart att tjänsten inte kan levereras överhuvudtaget bör diskussion med motparten om avveckling av uppdraget inledas omgående. På så vis kan kostnaderna för projektet för motparten såväl som universitetet minimeras och risken för att universitetet måste betala mer än avtalssumman minskas.

5. Om det blir aktuellt att ställa in delar eller hela leveransen enligt punkterna 3 och 4 ovan ska avtalet kontrolleras för klausuler om skadestånd/viten och andra ersättningar för bristande eller försenade leveranser, kontrollera också om det finns skadeståndsbegränsningar för universitetets ansvar. Om det finns avtalsregleringar om skadestånd/viten eller andra ersättningar ska följande iakttas:
- a. Ev. regler om meddelanden/notifikationer i avtalet ska tillämpas.
 - b. En dialog med motparten ska omgående inledas. Syftet med dialogen ska vara att genom tydlig och klar information begränsa kostnaderna för motparten. På så sätt kan skadan för motparten minimeras och den totala summan som ev. kan föras vidare till universitetet minskar.
 - c. Efter att a och b iakttagits kan avtalet kontrolleras för klausuler om *force majeure*. Finns sådan och den är generellt skriven eller i en uppräkningslista inkluderar närliggande situationer till pandemi är det möjligt att den kan åberopas. Därutöver kan det i vissa fall genom regler från köp- och avtalslagen finnas möjlighet att få ner skadeståndet. (Se också [ovan](#) och [ovan](#) under rubriken Om universitetet inte kan nyttja hela eller delar av tjänsten punkterna 3 c och 4.) Frågor om denna situation kan ställas till Rättssekretariatet. Det är dock viktigt att understryka att de nu nämnda alternativen är mycket osäkra och att det alltså är klart bäst att försöka hantera situationen med en modifierad leverans och/eller någon form av samförståndslösning.

Risk att beställaren inte vill eller kan nyttja universitetets leverans

1. Om beställaren meddelar att de inte kan, eller vill, utnyttja universitetets leverans, av t.ex. planerad uppdragsutbildning med anledning av att deltagare inte vill resa till Stockholm, bör följande åtgärder genomföras.
 - a. Analysera avtalet utifrån regleringar om avbeställning, universitetets och beställarens skyldigheter m.m. Har motparten rätt att avbeställa är det bara att acceptera avbeställningen. Har motparten inte rätt att avbeställa kan det ändå i enlighet med den lojalitetsplikt som följer mellan parterna genom avtalet ändå krävas att universitetet minimerar kostnaderna för motparten om det t.ex. är möjligt att avbeställa fika till undervisningstillfällena inom uppdragsutbildningen eller på annat sätt minskar kostnaderna för tillfället.
 - b. Beställaren kan åberopa force majeure eller annan liknande konstruktion enligt avtals-/köplagen som syftar till att tjänsten p.g.a. rådande omständigheter är omöjlig att nyttja och att de därför ska slippa ifrån betalningsansvar för en tjänst de inte kan utnyttja. Det är osäkert om detta skulle vinna framgång i en tvist. (Se också [ovan](#) och [ovan](#) under rubriken Om universitetet inte kan nyttja hela eller delar av tjänsten punkterna 3 c och 4) Med anledning av osäkerheten är det en bra utgångspunkt att hitta en rimlig samförståndslösning i sådana här situationer. Kom ihåg att förlusten ofta ska delas mellan parterna på lämpligt sätt.